

2020BEM176

VERSLAG d.d. 7 oktober 2020 van de hybride vergadering van de commissie Bestuur, Economie en Middelen van de provincie Utrecht

Voorzitter: mw.ir. M. de Widt;

Namens het college van GS: drs.mr. H. Bruins Slot, ir. R. van Muilekom, A. Schaddelee en drs. R. Strijk;

Woordvoerders: H. Bittich (Denk), mr. B.M.H. de Brey MBA (VVD), ing. L.C. van den Dikkenberg (SGP), M.J. de Droog MSc/RA (D66), M.E.J. Eggermont (SP), mr. N.M. Groen MA (GroenLinks), W.M.M. Hoek (50PLUS), V.C. Janssen (VVD), H.J. Keller (PvdD), M. Lejeune-Koster (PvdA), drs. J.H. van Oort (Christen-Unie), W. Ubaghs (PVV), W.J.A. Weyers (FvD) en W. Wijntjes (CDA);

Van ambtelijke zijde aanwezig:

Mw. N. Catoen (griffier) en G. van Weerd (verslag).

---

1. OPENING

De voorzitter heet alle aanwezigen welkom. Vervolgens opent zij de vergadering.

1.1 Vaststellen

De agenda wordt vastgesteld.

1.2 Mededelingen

Geen bijzonderheden.

1.3 Rondvraag

Geen rondvragen.

2. BESPREKING

2.1 Statenvoorstel indicatoren voor begroting [2021](#)

De voorzitter deelt mede dat vanavond wordt gesproken over de vraag of voorliggend statenvoorstel de juiste indicatoren bevat. T/m vrijdag kunnen opmerkingen daarover aan griffier Johan Dorst worden doorgegeven. Voorafgaand aan de commissiebespreking op 28 oktober over de begroting 2021, zal de commissie een versie indicatoren 2.0 ontvangen, waarin de opmerkingen van de commissie BEM van vanavond zoveel mogelijk zijn verwerkt.

Voorafgaand aan de bespreking van de begroting in PS op 11 november a.s., wordt er een versie 3.0 uitgebracht. Nadat op 11 november de indicatoren en de begroting zijn vastgesteld, zullen de indicatoren in de begroting worden gevoegd.

De heer Janssen begrijpt dat gedeputeerde Strijk eerst nog een toelichting op dit voorstel wil geven. Hij hoopt dat dit beperkt kan blijven, zodat de commissie zoveel mogelijk tijd krijgt om input te leveren op dit statenvoorstel.

Mevrouw Groen vraagt naar de presentatie van gedeputeerde Strijk. Zij kan die niet in haar mail terugvinden.

De voorzitter geeft aan dat de gedeputeerde zijn presentatie op het scherm met de commissie zal delen. Uiteraard zal deze presentatie worden nagezonden.

Gedeputeerde Strijk licht het proces van de doelenboom kort toe. De commissie had destijds kritische feedback op het voorstel van GS ten aanzien van de doelenboom. In de versies 2.0 en 3.0 werd die input

verwerkt. Hij hoopt dat hij vanavond op dezelfde manier van de commissie input mag ontvangen die kan worden meegenomen naar nieuwe versies, en dat in de opmaat naar het vaststellen van de begroting. Voorts licht hij zijn presentatie (die wordt nagezonden) uitvoerig toe.

O.a. komt het volgende naar voren:

- In totaal gaat het om 94 indicatoren voor 41 beleidsdoelen. 11 indicatoren daarvan zijn verplicht op grond van het BBV.
- 49 van de 94 indicatoren zijn overgenomen uit het voorgaande jaar.
- 45 indicatoren zijn nieuw.
- Het programma Bereikbaarheid bevat relatief veel nieuwe indicatoren.
- PS hebben de wens de P&C cyclus in te dikken en om die reden is het uitgangspunt dat er per beleidsdoel 2 indicatoren worden vastgesteld. Het programma Bereikbaarheid heeft meer indicatoren en het programma Bestuur minder.
- Er zijn in de programma's geen effect indicatoren opgenomen. Een effect indicator is een directe koppeling tussen de provinciale inzet, middelen en menskracht en het effect daarvan. De effect indicatoren zijn wel in een apart hoofdstuk opgenomen.
- Belangrijk uitgangspunt is dat er betrouwbare, openbare en eenduidige gegevens voor een indicator beschikbaar moeten zijn.
- De brede welvaart indicatoren staan in een apart hoofdstuk, zie pag. 260, en deze zijn nog in opbouw. De provincie wil aansluiten bij de brede welvaart monitor van het CBS, die waarschijnlijk volgend jaar gereed zal zijn.
- De financiële kengetallen zijn reeds in het voorjaar in de FAC besproken, zie paragraaf 4.1 van de begroting. Om dubbeling te voorkomen worden die gegevens niet in de programma's genoemd.
- De gedeputeerde wijst erop dat indicatoren getallen en percentages zijn, aanvullend op de beleidsvoornemens en verantwoording in de teksten van de programma's.
- Het gaat hier om een doorontwikkeling van de P&C stukken, waar in 2018 mee begonnen is.

De voorzitter geeft het woord aan de fracties.

De heer Weyers complimenteert namens FvD de ambtelijke staf met deze indicatoren en streefwaarden: daar is serieus werk van gemaakt.

Hij wijst er voorts op dat een resultaat nooit alleen wordt bepaald door een beleidsinspanning van de provincie zelf. Wanneer een streefwaarde toeneemt, bv. 4,2% stijging van het bruto regionaal product in Utrecht, dan kan dat aan andere oorzaken liggen dan aan de beleidsinspanning van de provincie.

Het is goed dat brede welvaartsindicatoren apart zijn opgenomen. De beleidsinspanning van de provincie en de doorwerking daarvan is indirect. Inderdaad kan er sprake zijn van een bijdrage van de provincie maar vaak is het wel ver verwijderd van "het bed aan de Archimedeslaan".

Voorts vraagt hij een uitleg over de getallen die in de kolom bij "streefwaarden per jaar" worden genoemd en over de S in de laatste kolom. Gaat het daar om het gecumuleerde totaal?

De voorzitter constateert dat dit een technische vraag is. Wellicht dat de gedeputeerde dit toch kort kan beantwoorden.

Mevrouw Groen complimenteert de organisatie met deze indicatoren. PS hadden dienaangaande vele wensen en dat heeft tot deze set indicatoren geleid.

De brede thema's zijn nog onvoldoende vertaald naar voorliggende indicatoren. Waardering is er voor het feit dat het aantal indicatoren is verminderd, maar het gaat erom dat er eerst een programmadoel wordt gedefinieerd. Daarna volgen de beleidsdoelen in het licht van de algemene thema's die PS eerder hebben vastgesteld, nl. inclusiviteit, brede welvaart en circulariteit.

GroenLinks vindt het belangrijk te meten hoe het doel is bereikt in het licht van de algemene overkoepelende thema's. Dat moeten de indicatoren aan PS gaan meegeven. De indicatoren, de actieplannen en de kwantitatieve voortgang per programma worden ook in de verschillende commissies behandeld maar meer verduidelijking is wenselijk.

Zij illustreert een en ander met een voorbeeld. GroenLinks vroeg naar de inclusieve energietransitie, wat dat voor “inclusief” betekent en hoe dat wordt gemeten. Het antwoord was dat de provincie Utrecht de energietransitie wil versnellen, dat deze voor iedereen haalbaar en betaalbaar is en dat er moet worden gezorgd voor financieringsvormen en politieke initiatieven. Echter, niet duidelijk wordt hoeveel en op welke manier dat wordt opgepakt. Uit de antwoorden komt ook naar voren dat de provincie weinig invloed kan uitoefenen en dat zaken moeilijk meetbaar zijn. Er zijn ook thema’s die niet over “meer” gaan, of over “groei”, maar over het verbeteren van het welzijn van de inwoners en van de natuurwaarden van de provincie. Zij vraagt het college hoe die kwalitatieve norm wordt vertaald naar meetbaarheid. Wat is het belangrijkste daaruit? GroenLinks mist die vertaling nog steeds.

Een deel van de indicatoren gaat over “meer”, over “groter” en “groei” maar dat zegt weinig hoe het nu met de provincie gaat. Meer, groter en groei hoeft niet altijd beter te zijn; in sommige gevallen is minder beter, bv. als het gaat om de intensieve veehouderij. Een extensieve veehouderij is beter voor milieu, leefomgeving en de maatschappij. Er moet dus op een andere manier worden gekeken naar hetgeen waardevol is.

De heer Janssen interrumpeert met de vraag of dat ook geldt voor de indicator meer hernieuwbare energie. Moet die indicator dan niet worden opgenomen?

Mevrouw Groen vindt het juist goed dat die indicator is opgenomen. De vraag is wel op welke manier dat tot stand gaat komen, een vraag die tijdens energiediscussies naar voren kwam. Alleen vermelding van het woord “meer” zegt onvoldoende.

De heer Ubaghs meent dat deze vergadering over de indicatoren zou gaan. Hij verzoekt de voorzitter erop toe te zien dat er niet van alles en nog wat bij wordt gehaald.

Mevrouw Groen vraagt GS hoe de kwalitatieve en kwantitatieve eisen aan de doelenboom worden vertaald naar de meerjarendoelen en de achterliggende plannen van aanpak. Wat gaan PS daarvan terugzien?

Mevrouw Lejeune vindt het lastig vast te stellen of het nu om de juiste indicatoren gaat. Zij heeft weinig ervaring met deze materie. Op voorhand komen de indicatoren haar wel realistisch over maar zij weet niet wat er nog wordt gemist. Wel valt het de PvdA op dat de indicatoren een weinig concrete vertaling zijn van de doelen.

De heer Eggermont vraagt of 12 projecten voldoende zijn om als provincie uiteindelijk te komen tot een percentage van 50% sociale en middel dure woningen. Hoe kijkt de PvdA daar tegenaan?

Mevrouw Lejeune vindt het moeilijk die vraag te beantwoorden.

De heer Eggermont laat weten dat het gestelde doel van het college goed is, nl. 50% sociale en middeldure woningen. De SP is echter van mening dat er meer projecten nodig zijn om het doel van het college te kunnen halen.

Mevrouw Lejeune kan zich voorstellen dat dat een goede suggestie is. Zij hoort dienaangaande graag een reactie van de gedeputeerde. Ook de PvdA hecht eraan dat genoemd doel wordt gerealiseerd.

Mevrouw Keller dankt de organisatie voor de snelle beantwoording van de technische vragen. Eén van de antwoorden is de PvdD echter niet duidelijk. Het gaat om indicator 3, programma 3, over emissie broeikasgassen. Deze wordt gekoppeld aan doel 3.2, kwaliteit van zoet water voorziening en het oppervlaktewater. De PvdD ziet wel een verband tussen broeikasgassen en water in het kader van bodemdaling, maar niet tussen broeikasgassen en waterkwaliteit. Zij vraagt dienaangaande om een toelichting.

Wat betreft de indicatoren bij beleidsdoel 2.4, duurzame landbouw, is de PvdD van oordeel dat geen van deze indicatoren iets zegt over duurzaamheid van de landbouw. Is er een indicator te bedenken om dit te meten, zoals de overstap van het percentage landbouwbedrijven naar kringlooplandbouw of extensieve

bedrijfsvoering, de bodemkwaliteit van het agrarisch gebied, het percentage biologische boeren of het aantal landbouwhuisdieren in de provincie?

De PvdD begrijpt dat GS stellen dat de effecten van de brede welvaart indicatoren worden bepaald door een groot aantal factoren, zoals de wereldeconomie, klimaat, maatschappelijke ontwikkelingen e.d. en door de inzet van een groot aantal organisaties. Gesteld wordt dat de provincie in zeer geringe mate invloed heeft op deze indicatoren. De PvdD begrijpt dat. Tegelijkertijd zijn er meer indicatoren waar dat voor geldt, bv. het percentage toename bruto regionaal product en de werkgelegenheid. Waarom worden er wel indicatoren opgenomen voor die nauwe welvaartsdefinitie, waarop de invloed van het provinciale beleid verre van 100% is, maar niet voor de brede welvaartsdoelen?

De heer Ubaghs gaat niet in op de indicatoren die worden gemist.

De PVV kan leven met de gepresenteerde indicatoren. Moeite heeft zijn fractie met het feit dat de helft van de indicatoren geen ambitie bevat. Nu worden er streefwaardes toegevoegd. Op zich is dat goed maar duidelijk is dat streefwaardes vaak al in 2020 gehaald gaan worden. Wat heeft het voor zin om daarnaar in de komende jaren te streven? De PVV ziet graag meer ambitie.

De heer V.d. Dikkenberg sluit zich aan bij vraag 2 uit het schema van beantwoording van D66. Zijn dat de indicatoren die PS verder helpen in kaderstelling, in controle e.d.? De vraag is of daaruit de meerjarendoelen en de beleidsdoelen duidelijk worden. Spreker verwijst als voorbeeld naar 2.4, het programma landelijk gebied. Doel is een duurzamere landbouw en de indicator is dat er door landbouwcoaches jaarlijks 200 bezoeken bij agrariërs worden afgelegd. Wat levert dat op aan duurzamere landbouw? Wellicht wordt het doel van 200 bezoeken gehaald, maar als landbouwers zelf geen stappen zetten, komt er geen duurzamere landbouw tot stand.

Zijn vraag is of deze indicatoren wel te linken zijn aan de beleidsdoelen.

De provincie heeft de nodige ambities rondom het klimaat en de uitstoot van CO2 reductie. Tot grote spijt van de SGP staat er bij die indicator een PM. Hoe kunnen PS dan dit college controleren op de uitkomst van dat specifieke beleid? De heer V.d. Dikkenberg wil heel graag getallen zien hoeveel CO2 er in de toekomst minder wordt uitgestoten in de provincie Utrecht. GS geven aan dat daarover geen data beschikbaar zijn en dat er dienaangaande geen invloed kan worden uitgeoefend: op die manier staan PS als controlerende macht buiten spel. De vraag is dan of dat beleid wel moet worden gevoerd.

Zijn dit wel de indicatoren waarmee de provincie aan de slag kan gaan? Zelf denkt hij van niet. Daar moet nog wel een slag overheen, zoals overigens door meerdere fracties werd aangegeven.

De heer Eggermont is het eens met de PvdA dat het goed zou zijn dat de gedeputeerde reflecteert op indicator 8 in programma 1, betaalbaar aanbod woningen (sociale en middeldure woningen).

Bij het programma Bereikbaarheid staat een meerjarendoel dat aangeeft dat lopende contracten en concessies kwalitatief beter moeten worden. Bij de indicatoren wordt niets gezegd over de kwaliteit van het openbaar vervoer en over het netwerk van het openbaar vervoer. De SP vindt dat een gemis. Wel staat er iets over het aantal kilometers per uur dat er moet worden gereden. Dat zegt niet veel over de kwaliteit van het OV. De SP heeft liever een indicator over de relatieve kwaliteit van het OV en het autoverkeer, bv. met een vergelijking tussen de gemiddelde reistijd op het platteland en in de stad. Dat moet in een cijfer met ambitie worden uitgedrukt.

Op vragen van mevrouw Hoek antwoordt de voorzitter dat de doelenboom reeds is vastgesteld. Deze vergadering gaat specifiek over de vraag of nu de juiste set indicatoren voorligt.

Mevrouw Hoek kan zich in veel indicatoren vinden, zij het dat indicatoren met elkaar kunnen worden gecombineerd waardoor het aantal kan worden verminderd.

50PLUS mist indicatoren ten aanzien van de infrastructuur, bv. wegen in combinatie met andere bouwwerken zoals bruggen. Daar is zeer veel geld mee gemoeid, bv. de brug bij Rhenen, maar daar is niets over terug te vinden.

Ook zijn er geen indicatoren voor de scheepvaart, terwijl er in Utrecht grote vaarroutes zijn met bruggen. De provincie heeft dienaangaande te maken met vervuiling, ontgassen e.d. Kan daarover alsnog een indicator worden opgenomen?

De heer Janssen komt terug op de eerdere discussie over de doelenboom. Toen hij deze versie van de indicatoren onder ogen kreeg, had hij wat dat betreft een soort déjà vu gevoel. De VVD vindt dat er veel slagen nodig zijn om van dit voorstel een stuk te maken waar zijn fractie enthousiast van wordt. Hij verwijst in dit verband ook naar de technische vragen van D66 en GroenLinks. De VVD sluit zich daar wel bij aan. Ook de SGP liet zich zojuist in min of meer zelfde bewoordingen uit.

GS stellen dat de provincie resultaten op bepaalde gebieden niet sterk kan beïnvloeden omdat ook anderen aan die doelstellingen bijdragen, waardoor het niet in de begroting wordt opgenomen. De VVD vindt juist dat de discussie daarover moet worden aangegaan. Zo wordt er veel inspanning geleverd door de provincie om de bodemdaling tegen te gaan. Welke effecten ziet men daarvan terug? Stopt de bodemdaling of moet er juist extra op worden ingezet? Dat geldt ook voor CO2 reductie. Waar leiden de inspanningen van de provincie naar toe? Het gaat er niet om dat het college daarop wordt afgerekend, maar het gaat erom dat zichtbaar wordt of de provincie op de goede weg zit of dat bijsturing nodig is. Dat wordt onvoldoende zichtbaar en dat is het bezwaar van de VVD tegen deze set aan indicatoren.

De VVD wil hier een voorstel aan koppelen. Nu wordt deze set aan indicatoren er in een moordend tempo richting begroting doorheen gejaagd. Van zo'n proces wordt niemand gelukkig, de VVD in ieder geval niet. De VVD stelt voor wat meer tijd te nemen zodat er in januari/februari 2021 een goede, afgewogen set aan indicatoren voorligt waarvan de maatschappelijke effecten beter zichtbaar worden en deze alsnog in de begroting kunnen worden gevoegd. Niemand heeft daar last van en er is geen wettelijk voorschrift dat wordt overtreden. Hij vraagt hoe andere fracties daar tegen aan kijken.

De heer Wijntjes meent dat de gedeputeerde zojuist aangaf dat de indicatoren een groeimodel zijn. Deze indicatoren kunnen in de begroting worden opgenomen met de afspraak dat volgend jaar zal worden bezien of de indicatoren voldoen c.q. moeten worden bijgesteld: die kunnen vervolgens worden verwerkt in de begroting 2022. Wat kan daar op tegen zijn? Dat lijkt hem beter dan nu niets te doen.

Wat moeite had hij om onderscheid te maken tussen beleidszaken en technische zaken.

Ook hij wil de ambtenaren bedanken voor het feit dat zij dit voorstel tijdig konden leveren.

Zijn opmerkingen over de indicatoren heeft hij doorgemailed naar griffier Dorst die aangaf dat hij deze opmerkingen mee zou nemen. Spreker gaat daar nu verder niet meer op in.

Hij is het eens met het onderscheid tussen prestatie indicatoren en effect indicatoren. Hij is het niet eens met fracties die uitsluitend aandacht willen geven aan de effecten. Simpelweg kan de bijdrage alleen van de provincie niet altijd worden vastgesteld omdat het resultaat samenhangt met vele andere inspanningen. Er kan op dat vlak geen causaal verband worden gemeten.

Een indicator is meer dan een getal of een percentage, het moet ook over verhoudingsgetallen gaan, en het zou goed zijn wanneer dat ook wordt meegenomen.

Prestatie indicatoren matchen aan de begroting vindt hij prima. Echter, er zijn ook delen van programma's waarbij in de jaarschijven een cumulatief doel wordt weergegeven. Dat is niet correct. Hij pleit voor helderheid als het gaat om de inhoud van getallen.

Hij is het eens met de gedachte om de brede welvaart indicatoren nu te separeren van de programma budgetten. Wellicht kan er na meer discussie toch een soort tussenvariant worden gevonden.

Het CDA kan met de criteria instemmen maar er moet wel onderscheid worden gemaakt tussen stroom en stand gegevens.

Voorts wordt er melding gemaakt van "nadelen indicatoren" maar wat hem betreft horen nadelen niet in dit voorstel thuis. Ook het laatste bolletje is niet relevant en kan vervallen.

Het CDA is er voorstander van het dictum van dit Statenvoorstel te verminderen. Het schrappen van voornoemde twee regels is wat dat betreft een eerste aanzet.

Ook hij is er op voor om t.z.t. ruim de tijd te nemen om te evalueren of deze indicatoren voldoen of aanpassing verdienen.

De heer Wijntjes vindt het erg goed dat er zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van open data, bv. van het CBS. Die data zijn redelijk objectief vastgesteld en zijn gratis beschikbaar.

Het CDA ziet dit voorstel zitten maar doorontwikkeling is nodig.

Voorts noemt spreker "inclusiviteit" een meta begrip, dat gaat over ongeveer alles wat er wordt bedacht. Als het gaat om "Energietransitie inclusief" vraagt hij zich af waarom er niet staat: "bereikbaar en betaalbaar voor iedereen". Dat is veel duidelijker.

De heer Van Oort constateert dat het hier gaat om indicatoren bij de doelenboom. Volgens de ChristenUnie is dat het stuur van PS in zijn taken rond kaderstelling, controle en de ombudsfunctie. Er is veel reden om daar in deze provincie aan te werken. Zijn fractie is heel blij dat dit zo voortvarend is opgepakt. Met goede indicatoren kan de provincie in control zijn. Automatisch komt men dan uit bij het uitgangspunt van 2 indicatoren per beleidsdoel. De ChristenUnie vindt dat toch wat mager. Onder die beleidsdoelen hangen meerjarendoelen die GS gaan oppakken en die ambtenaren gaan uitvoeren. Om daar grip op te krijgen is het goed om op het niveau van meerjarendoelen goede indicatoren te hebben.

Mevrouw Keller noemde zojuist een wettelijke indicator zoals het BRP. Die kan minimaal worden gestuurd, en al helemaal niet op de korte termijn. Het gaat erom dat men op daden kan worden afgerekend en daden kan verantwoorden. Om die reden wil de ChristenUnie minimaal per meerjarendoel 1 of meer indicatoren opnemen. De wettelijke indicatoren zijn voor het provinciale beleid misschien minder interessant maar zijn wel voorgeschreven. Hij adviseert deze in een apart rijtje op te nemen, zodat duidelijk zichtbaar wordt wat een wettelijke indicator is. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat een indicator over een meerjarendoel gaat. Hij verwijst in deze naar paragraaf 4.2, waarin andere doelen staan dan in de meerjarendoelen genoemd worden, waardoor de relatie niet gemakkelijk kan worden gelegd met het hoofddoel. Er moet aandacht zijn voor neven gestelde doelen.

In doel 1.1.5 worden de contouren en het groen aan elkaar gekoppeld. In het coalitieakkoord staat meer huizen en meer groen. Wanneer deze in één beleidsdoel worden gezet, moeten er wel twee indicatoren aan worden gekoppeld.

De indicatoren moeten gaan over beleid waarop de provincie kan sturen. Dat is niet het aantal behandelde ingediende klachten, of door anderen aangedragen vergunningen. Wel gaat het om de kwaliteit die dienstverlening wordt geleverd. Een bepaald percentage, zo dicht mogelijk bij 100%, moet binnen de termijn worden afgewerkt. Daar kan op worden gestuurd en daarop kunnen GS zich verantwoorden.

De indicatoren moeten ook uitlegbaar zijn, hoe ze bijdragen aan een doelstelling. Hij verwijst naar punt 5.3, de fietsafstand, die moet 1,2 keer maximaal zijn ten opzichte van de afstand hemelsbreed. Wordt dat aangepakt, dan moet het alleen om nieuwe dingen gaan.

De indicatoren bij hun streefwaarden moeten minimaal voldoen aan de wettelijke eisen. Hij verwijst naar punt 3.1, regionale waterkeringen. Deze moeten 100% van de gevallen in orde zijn. Een indicator mag dan ook niet op 90% worden gezet.

De streefwaarden moeten ook uitlegbaar zijn en in lijn met de politieke doelstellingen. Bij 5.3, op de fiets naar het werk, staat een constant getal over de jaren heen. Echter, de afspraak is dat er steeds meer mensen steeds meer kilometers gaan fietsen. Ook met het oog op een stijgende bevolking, zou dat cijfer omhoog moeten gaan.

In lijn met de VVD, vindt ook hij het goed in het voorjaar hierover verder te spreken. Echter, dat is geen reden nu te stoppen met de discussie over de indicatoren. In aanloop naar de begroting toe, is het goed deze discussie af te maken. Hij weet dat de indicatoren nog niet volledig zijn, maar stapsgewijze gaat dat wel lukken. Er is al veel goed werk verzet. Hij heeft het vertrouwen dat dit goed gaat komen.

De heer De Droog sluit zich aan bij een aantal woordvoerders, zoals de SGP, GroenLinks en de VVD. De VVD stelde voor meer tijd te nemen. D66 herkent dat wel maar ziet de indicatoren toch als een groeimodel. Zijn voorstel is nu proberen zo ver mogelijk te komen en dan te concluderen of het voldoende is om in de komende tijd verder uit te bouwen. Die kans moet worden gepakt.

Een indicator moet volgens D66 een beeld geven van een beoogd effect. In een eerder debat werd over de beleidsdoelen gesproken en daar werd gesproken over de probleemdefinitie, de wensen die PS voor ogen hebben die leiden tot beleidsdoelen en meerjarendoelen van GS. Het grotere doel moet zijn welke effecten

er kunnen worden gemeten en gevolgd, om te zien of de beoogde effecten worden bereikt. Onderscheid moet worden gemaakt tussen het bereiken van onderliggende doelen en het bereiken van effecten. De indicatoren hebben met dat laatste te maken.

Er zijn nu 94 indicatoren en D66 wil graag focussen op een aantal grote lijnen, zoals klimaatneutraliteit. Dat is een heel groot begrip en dat kan prima worden onderverdeeld in bv. broeikasuitstoot en de verdeling daarvan naar de verschillende sectoren. Wordt dat voor meerdere jaren achter elkaar gezet, dan wordt een ontwikkeling zichtbaar en dat geeft input voor de nieuwe probleem definitie, dan wel voor de doelenboom van het daarop volgende jaar. Dat geldt ook voor de ontwikkeling van hernieuwbare energie. Men kan naar de totale energie kijken, verdeeld naar fossiel en hernieuwbaar, en vervolgens zichtbaar maken hoe het hernieuwbare deel zich ontwikkelt. Zo wordt in één oogopslag de totale context van zo'n ontwikkeling duidelijk. Dat geeft meer input voor het volgende debat en zo kan ook worden gemeten waar de plannen van dat jaar geland zijn.

Woningbouw heeft een grote provinciale ambitie. De ambitie van 10.000 woningen, korte termijn, dan wel plancapaciteit, langere termijn, kan heel goed in één overzicht worden weergegeven. Daarbij kan ook worden vermeld wat er gerealiseerd is en wat is er in nieuwe plannen is opgenomen, dat alles in één overzicht. Die methodiek kan ook voor natuurontwikkeling worden gehanteerd als het gaat om het ontwikkelen van nieuwe ha. groen, de ontwikkeling van fiets OV in het totaal van de mobiliteitsmix en het aantal kringloop-landbouwbedrijven in de totale landbouw. Dat zijn ontwikkelingen die volgens D66 als indicatoren veel meer input geven voor een discussie over de doelenboom van het jaar daarna.

Dat werd ook bedoeld met de vragen van D66 over de bredere context. Bij woningbouw staat "het aantal woningen voor het totale programma Hart van de Heuvelrug". Liever heeft hij een beeld van het totaal aantal woningen, en als onderdeel daarvan Hart van de Heuvelrug.

Al met al pleit hij voor het werken richting meerjarenoverzichten voor indicatoren, waarbij wordt gekeken naar het totale effect, het effect dat reeds is opgenomen in de bestaande plannen en de ontwikkelingen in de plannen die moeten worden meegenomen alsmede de actuele realisatie daarvan.

D66 wil focussen op grote heldere doelen, die PS eerder hebben vastgesteld, in plaats van vele kleine meerjarendoelen.

Gedeputeerde Strijk komt terug op de vraag van de heer Weyers over de betekenis van de S. Dat betekent streefwaarde. Wanneer een streefwaarde verder ligt dan 2024, dan wordt daarvoor een bedrag opgenomen. In de regels staat of het een cumulatief eindbedrag is of een percentage dat min of meer jaarlijks wordt beoogd. In die zin kan hij de vraag van de heer Weyers niet eenduidig beantwoorden omdat dat afhangt van de formulering van de indicator. Als het gaat om beheer van natuur, dan loopt het percentage in de jaren langzaam op naar het einddoel in 2027 van 33.000 ha. Als het gaat om economische groei bruto regionaal product, dan wordt er over een jaarlijkse groei gesproken en is de streefwaarde 1,5 het gemiddelde jaar.

De gedeputeerde begrijpt het punt dat mevrouw Groen maakte wat betreft haar zoektocht. Er zijn twee begrippen die door elkaar heen spelen. Enerzijds is er het belang van de brede welvaart indicatoren en anderzijds zijn er de concern brede opdrachten die over alle programma's heen gaan. Daar zijn er vier van gedefinieerd, nl. de sociale agenda, de klimaatadaptatie, de circulaire samenleving en data onderbouwd besturen. Die vier concern brede opdrachten zijn nog niet uitgewerkt in de indicatoren. Dat heeft ook te maken met de fase waarin de programma's zich bevinden. Hij begrijpt wel de wens om daar nu al meer invulling aan te geven. Bij beleidsdoel 9.7 wordt daar nu niets over gezegd. Het is wel een zoektocht om als GS te kijken of daar toch meer invulling aan kan worden gegeven met daarbij de kanttekening dat doorontwikkeling nodig is. Helemaal nu niets daar over zeggen, is niet voldoende. Hij pakt de handschoen op om in versie 2.0 meer invulling te geven aan de brede aansturing in doel 9.7, die dan wel naast de brede welvaart indicatoren moet worden gelegd, die overigens ook zullen door ontwikkelen, ook omdat daarover steeds meer meetgegevens binnenkomen.

De PvdD vindt de twee indicatoren, die bij het programma economie staan over het bruto regionaal product en de werkgelegenheid, ook effect indicatoren. Het college kan daar wel beleid opzetten maar Corona heeft grote invloed op het bruto regionaal product en op de werkgelegenheid.

De heer Janssen krijgt het gevoel dat de gedeputeerde de indicator liever niet opneemt als het gaat om het bruto regionaal product, omdat de provincie dat niet kan beïnvloeden. Zijn de indicatoren bedoeld om het college af te rekenen en ter verantwoording te roepen, of kunnen indicatoren gebruikt worden om te kijken hoe de provincie er voor staat, waar extra aandacht en zorg aan moet worden besteed, c.q. waar moet worden bijgestuurd?

Gedeputeerde Strijk maakt eerst zijn reactie op de vraag van de PvdD af. Hij zou die indicatoren liever niet bij het programma Economie opnemen. Wel is dit een belangrijke indicator die bijdraagt aan brede welvaart. Hij wil die indicator elders rubriceren, bij indicatoren met een zelfde effect (in plaats van een prestatie indicator).

Deze indicator is verplicht vanuit het BBP. In totaal zijn er 11 verplichte indicatoren die moeten worden opgenomen. De verplichte indicatoren zijn herkenbaar omdat ze met een V gemarkeerd zijn.

De PVV noemde de ambities en daarover zal op 28 oktober zeker worden gesproken. De PVV wil een duidelijke lijn zien, met groei of juist een daling, afhankelijk van de streefwaarde van de indicator. Dat is niet de discussie van vandaag.

De SGP stelde de vraag of de indicator gekoppeld is aan het beleidsdoel en aan de onderliggende meerjarendoelen. Spreker bevestigt dat, dat is zeker de inzet van het college van GS. Zijn daar twijfels over, dan hoort hij dat graag heel specifiek. Dan kan worden gezien of die specifieke indicator aanpassing behoeft.

De heer Janssen haalde een concreet voorbeeld aan over bodemdaling met daarbij de constatering dat er nog wel een slag moet worden gemaakt. GS erkennen dat. De vraag is hoe dat in de tijd moet worden geplaatst. Hij zou in het voorjaar graag in alle rust met PS willen spreken over de vraag hoe het stuur wat betreft de indicatoren moet worden vervolmaakt. Toch blijft het goed de huidige indicatoren op te nemen. Vorig jaar kon de provincie zichzelf een cijfer 6 geven, als het ging om de indicatoren. Nu moeten de indicatoren toch wel een 7,5 scoren maar hij streeft naar een 8,5 of een 9.

Voorliggende indicatoren zijn beter dan vorig jaar en met de input van deze commissie zal er een verbeterde versie 2.0 tot stand kunnen komen. Dat laat onverlet dat het goed is daar in het voorjaar nog eens over te spreken.

Ook naar aanleiding van een eerder aangenomen motie, is het goed bij elk nieuw vastgesteld beleid te bepalen in welk beleidsdoel dat past, welk meerjarendoel het dient en welke indicator eraan moet worden gekoppeld, die men in de begroting terug kan zien. Het vraagt jaarlijks onderhoud bij elk stuk dat PS ontvangen en dat is een continu proces.

Hij deelt het verhaal van de heer Wijntjes dat er in getallen ook verhoudingscijfers of stroomcijfers achter schuil moeten gaan. Dat punt zal in de tekst worden aangescherpt. Hij kon de heer Wijntjes zo snel niet volgen toen hij sprak over een index waarvan de optelsom niet klopt. Mogelijk staat dat in het mailtje dat de heer Wijntjes naar de griffier heeft gezonden. Hij zal daar in ieder geval op terugkomen.

De heer Wijntjes wees op het belang van het door ontwikkelen van de P&C stukken en dat is gedeputeerde Strijk helemaal met hem eens.

Het gebruik van open data is inderdaad van belang. Het streven van GS is dat er eigenlijk geen geld moet worden uitgegeven aan het vinden van data, omdat er al data beschikbaar is: betrouwbaar, openbaar, eenduidig, continu in de tijd.

De heer Van Oort gaf aan wel meer indicatoren te willen hebben en hij noemde indicatoren een belangrijk stuur voor PS. Zo ervaart de gedeputeerde dat ook. Het is oprecht de inzet van GS om een goede verhouding te vinden in het aantal indicatoren en tegelijk te voorkomen dat men door de bomen het bos niet meer ziet. Wanneer er aan ieder meerjarendoel een indicator zou worden koppelen, dan gaat het over 157 indicatoren. Dat zijn er aanzienlijk meer dan 94. Gaat het om 2 indicatoren per meerjarendoel, dan gaat het over 310 indicatoren. Kunnen PS al die indicatoren wel goed en serieus wegen? Overigens weet hij ook niet wat goed of fout is. Dit kan een punt zijn waarover PS zich in tweede termijn kunnen uitspreken. Het uitgangspunt om te streven naar 2 indicatoren per beleidsdoel vond GS een goede voorzet. De ChristenUnie pleit voor meer en hij hoort graag hoe andere fracties daar tegenaan kijken.

Gevraagd werd of de wettelijke indicatoren apart in een rijtje kunnen worden gezet. Die indicatoren zijn nu met een V gemarkeerd maar wellicht dat die indicatoren met een afwijkende kleur kunnen worden aangeduid.

Hij is het met de heer Van Oort eens dat het merkwaardig is te sturen op zaken die niet kunnen worden beïnvloed, bv. het aantal klachten of het aantal gemeenten dat onder preventief toezicht staat. Het is lastig. Ook het punt van de heer Van Oort is terecht dat een indicator in zijn streefwaarde toch minimaal op de wettelijke eisen moet uitkomen. Dat zal in versie 2.0 worden bekeken.

De heer De Droog noemde voorbeelden van indicatoren die PS meer stuur geven als het gaat over de energietransitie, de woningbouw en de kringlooplandbouw. Hij vraagt om reflectie van zijn collega's waarom zij binnen deze domeinen zijn gekomen tot de huidige set aan indicatoren. Wellicht dat dat in de opmaat naar de voorjaarsbehandeling kan worden meegenomen.

Gedeputeerde Van Essen dankt voor de complimenten voor het geleverde werk. Er is begrip voor de vragen en de zoektocht die gaande is, bv. naar informatie over hetgeen er in de samenleving gebeurt of naar indicatoren die weerspiegelen wat de provincie aan ontwikkelingen heeft bijgedragen en rapporteren over de daden van de provincie.

Hij wil graag wat opmerkingen maken naar aanleiding van opmerkingen en vragen over klimaat en energie. De indicator overall broeikasgassen is verplicht. Dat is de 3^e indicator onder programma 3. De hernieuwbare energie die is opgewekt, staat als 6^e indicator bij programma 4. In zekere zin zijn dat effectindicatoren en beiden zijn verplicht.

Het klopt dat bij hernieuwbare energie de streefwaarde nu op PM staat. Op het gebied van energiedoelen en indicatoren is een onderzoek bij Ecorys TNO uitgezet. De resultaten daarvan zijn tijdens een informatiesessie gedeeld. Binnenkort ontvangen PS daarover een statenbrief. Waar mogelijk is reeds uit die resultaten geput maar voor een deel is dat nog work in progress.

Voorts licht de gedeputeerde toe hoe met het resultaat van dat onderzoek zal worden omgegaan. Ecorys/TNO heeft de provincie geadviseerd om op drie verschillende niveaus te gaan monitoren en rapporteren, o.a. op het niveau van het programma: het is zaak dicht bij de daden van de provincie te blijven. Dat is in feite wat deze commissie voor het merendeel ook vindt in wat er nu voorligt. Een ander niveau om te monitoren zijn de overall effecten van het energiegebruik in onze provincie en deze monitor zal online beschikbaar worden gesteld. Deze staan niet allemaal in dit overzicht, omdat dit een wat ander niveau is. Het gaat om indicatoren die volgen wat er in de samenleving gebeurt en waar veelal de invloed van de provincie indirect of beperkt is. De provincie is als midden bestuur op dat vlak sterk afhankelijk van het beleid van het rijk en gemeenten. Het is zeker de intentie om dat in beeld te brengen, te volgen en zichtbaar te maken en aan PS en de samenleving te presenteren, maar het zit niet allemaal in de lijst die nu voor ligt. Dat ziet men ook terug op het gebied van inclusiviteit.

De heer Wijntjes vroeg zich af of "inclusief" wel de goede term is voor de energietransitie. Zou het niet beter zijn te spreken van haalbaar en betaalbaar? De gedeputeerde kan daar een eind in mee gaan, omdat hetzelfde wordt bedoeld. Wellicht is de term "inclusief" nog wat breder. In de programma indicatoren wordt gevolgd wat er op dat vlak wordt gedaan, en dat wordt in aantal projecten uitgedrukt. Tegelijkertijd heeft de provincie een onderzoek laten doen naar de haalbaarheid en de betaalbaarheid van energietransitie van de inwoners van de provincie Utrecht. Vandaag zijn daarvan de resultaten gepresenteerd. De provincie wil dat onderzoek 1 x per 2 jaar gaan herhalen en de resultaten opnemen in de monitor om zo de vinger aan de pols te kunnen houden.

Diverse fracties pleitten voor het volgen van ontwikkelingen in de samenleving. Hij hoopt dat hij ze kan geruststellen omdat GS dat wel degelijk doet, maar het zit niet allemaal in deze programma indicatoren.

Over programma 1 waren er vragen van de ChristenUnie over Groen groeit mee. Terecht wees de heer Van Oort erop dat een indicator, die weerspiegelt dat groen meegroeit met rode ontwikkelingen, nu nog ontbreekt. Onder programma 2 zijn er indicatoren die de ontwikkelingen van het NNN volgen, maar de balans tussen rood en groen is nog niet in een indicator opgenomen. Het programma Groen groeit mee kijkt naar de breedte van groene ontwikkelingen, hoe deze ruimtelijk een plek krijgen, hoe dat kan worden gefinancierd en waar de leemtes zitten. De verwachting is dat dit vooral in recreatief groen zit. Hoe kan de provincie daar met partners een impuls aan geven? Het ontwikkelen van een passende indicator is daarbij een belangrijk aandachtspunt, dat in het traject kan worden meegenomen. Eerlijkheidshalve zal ook dat waarschijnlijk een zoektocht opleveren.

Kijkend naar meerdere doelen onder programma 1, is het lastig een en ander in indicatoren te verwerken. Als voorbeeld noemt hij punt 1.1, ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen in goede balans met de Utrechtse kwaliteit. Dat is een heel belangrijk doel, dat de kern van het provinciale ruimtelijke beleid weerspiegelt. Echter, het is moeilijk dat te vangen in een indicator die de ruimte voor maatschappelijke ontwikkeling belicht en dan ook nog in balans met die veelheid aan kwaliteiten.

Het is GS niet gelukt een indicator op te stellen die die rijkheid weerspiegelt. De nu voorgestelde indicatoren geven een goed beeld van de daden van de provincie, van de voortgang die wordt gemaakt in een programma, maar dekken niet alles voor 100% af.

Gedeputeerde Van Essen noemt de indicatoren een hulpmiddel, een dashboard, de wijzers die op hoofdlijn aangeven hoe ver de provincie is en hoe de voortgang is. Tegelijkertijd is dat niet de enige verantwoording waar PS zich op behoeven te baseren. In de jaarrekeningen vindt er brede verantwoording plaats. Programma's met veelkleurigheid en cruciale afwegingen kunnen niet alleen maar in getallen worden gevat. Altijd is er een verantwoording in tekst noodzakelijk voor een juiste duiding.

Gedeputeerde Bruins Slot dankt de statenleden voor hun diverse vragen, o.a. over de duurzame landbouw en de indicator daarvoor. Zowel mevrouw Keller als de heer V.d. Dikkenberg hebben daar vragen over gesteld. GS vinden juist dat de inzet van plattelandscoaches moet leiden tot een toename van duurzame landbouw in de provincie. De provincie gaat uit van een aantal gesprekken dat moet worden gevoerd. Gevraagd werd om meer duiding en meer invulling, bv. het aantal duurzame bedrijfsplannen dat is opgesteld. Zij zegt toe dat zal worden bezien of er in versie 2.0 wat deze indicator betreft, een beter getal mogelijk is of dat de verwachting daadwerkelijk is dat deze inzet leidt tot verduurzaming van de landbouw. In versie 2.0 zal zij daarop terugkomen.

De heer Janssen vroeg waarom er hectares rondom bodemdaling worden genoemd en waarom er niet getallen worden opgenomen, die bv. over uitstoot gaan. Dat heeft ermee te maken dat een aantal hardheden over maatregelen en uitstoot nog gemonitord en onderzocht worden. Het aantal hectares voor onderwaterinfiltratie leidt daadwerkelijk tot remming van de bodemdaling en vermindering van uitstoot. Het gaat hier inderdaad om een groeimodel, zoals gedeputeerde Strijk zojuist aangaf. Derhalve betreft het hier een startindicator en op basis van de resultaten van onderzoek zal de indicator worden aangepast.

De heer Van Oort noemde ook de regionale waterkering. Zijn vraag was waarom deze niet op 100% wordt gezet omdat iedereen in de provincie toch droge voeten moet houden. Daar werken de waterschappen hard aan maar dat is een continu proces. In de cyclus worden de regionale keringen steeds getoetst en als deze niet meer aan de eisen voldoen, worden keringen verbeterd. In 2024 moeten alle keringen getoetst zijn en moeten de afgekeurde trajecten in 2030 weer aan de veiligheidsnorm voldoen. In dat cyclische proces wordt steeds aan de verbeteropgave gewerkt. Om die reden is dit percentage nu opgenomen.

Vragen werden er gesteld over de CO2 indicator en de koppeling aan zoet water. Dat voelt niet helemaal goed en dat is zij met mevrouw Keller eens. Zij zegt toe dat zij dit richting versie 2.0 zal bekijken. Wellicht is het goed de indicator van CO2 naar programma 9 te verplaatsen, omdat dit zo in een bredere context wordt geplaatst en evenwichtiger terugkomt bij de doelen die bereikt moeten worden. Ook gedeputeerde Van Essen had hier een opmerking over.

De heer De Droog heeft een suggestie gedaan ten aanzien van de ontwikkeling van kringlooplandbouw in het totaal. Waarom is dat niet als een indicator opgenomen?

Gedeputeerde Bruins Slot vraagt wat de heer De Droog onder kringlooplandbouw verstaat. De provincie Utrecht gaat in de landbouwvisie uit van de circulaire natuur inclusieve klimaat neutrale en economisch rendabele landbouw. De heer De Droog gaf in zijn betoog aan dat er moet worden gekeken naar de effecten van doelstellingen en dat deze in een bredere context moeten worden bezien. Daar moet dan wel een goed cijfer aan worden verbonden, echter, voor een containerbegrip als kringlooplandbouw is dat complex. Voor duurzame landbouw wordt bezien of de indicator toch wat anders kan worden geformuleerd.

Gedeputeerde Van Muilekom wil ingaan op vragen van de SP en de PvdA over de woningbouw. De VVD heeft daar vooraf al vragen over gesteld. In de indicatoren zijn zaken opgenomen waar GS op afrekenbaar zijn in de prestaties, bv. als het gaat om projecten, die met menskracht of middelen worden ondersteund.

Soms is een indicator kwantitatief, bv. de hoeveelheid projecten om realisering van woningbouw te versnellen. Wordt er ingezet op 10.000 woningen, dan is het niet zo dat al die projecten door de provincie worden ondersteund.

In de discussie tussen de PvdA en de SP over de indicator voor realisering van ten minste 50% sociale en middel dure woningen, werd duidelijk dat de provincie daar nadrukkelijk op wil sturen. Misschien wordt dat percentage wel 60% of 70%, of 30 of 40%. De basis voor al die projecten wordt bij het regionaal programmeren gelegd. Daar worden alle projecten in beeld gebracht. De scores van de projecten kunnen variëren tussen de 70 en de 30% maar op regionaal niveau wordt er op 50% gestuurd.

De VVD stelde voor de 50% als effectindicator op te nemen. De provincie haalt de informatie bij het CBS vandaan over de hoeveelheid gerealiseerde woningen. Echter, het CBS legt niet vast of het een huurwoning is of een koopwoning. Het CBS legt alleen maar het eigendom vast. Wellicht dat de provincie dat in de toekomst wel kan vastleggen in een effectindicator.

De heer Eggermont vindt het goed dat er voor het totaal een indicator is, maar in dat totaal moet het doel van het huidige collegeprogramma (nl. het halen van 50%) wel zichtbaar zijn. Hij steunt het idee van de VVD om dat als indicator op te nemen. Behalve eigendom, registreert het CBS ook de waarde van woningen en dat heeft wel een verband met dit percentage. Is er toch meer mogelijk dan de gedeputeerde zojuist aangaf?

Gedeputeerde Van Muilekom laat weten dat dat wel zijn bedoeling is, echter, op dit moment kan dat niet worden waargemaakt. De monitoring op het gebied van de woningbouw door de provincie zal meer invulling krijgen en daardoor komt er meer zicht op het in beeld brengen van de 50%. Echter, hij is nog zoekende hoe dat moet worden gedaan.

Op een vraag van de heer De Droog over monitoring, laat hij weten dat, naast het gerealiseerde aantal woningen, ook de harde en zachte plancapaciteit in beeld wordt gebracht. Ook wil hij informatie over het type woningen dat wordt gebouwd.

De heer De Droog vraagt waarom die plancapaciteit indicator, met de effecten voor de woningbouw, nu nog niet is opgenomen.

Gedeputeerde Van Muilekom antwoordt dat er wordt gewerkt aan het opzetten van een nieuw uniform monitoring systeem voor de woningbouw in de gehele provincie Utrecht, zodat alle gemeenten dezelfde soort informatie aanleveren. Er is een kwaliteitsslag nodig om betrouwbare informatie te verkrijgen maar dat betekent wel meer indicatoren per beleidsdoel. De vraag is dan hoeveel indicatoren PS in de begroting willen meenemen. Uiteraard wordt er op programmaniveau gerapporteerd evenals in de jaarrekening.

De heer De Droog merkt op dat woningbouw geen nieuw verschijnsel is. Waarom is data dienaangaande nog niet uniform beschikbaar? Het rijk heeft allerlei aggregaties van woningbouw, herverdeling e.d. Kan de provincie niet op dergelijke data steunen?

Gedeputeerde Van Muilekom antwoordt dat getracht wordt de data op provinciaal niveau eenduidig en betrouwbaar in beeld te krijgen. Dat is ook afhankelijk van de wijze waarop gemeenten aangeven of een plan hard of zacht is. Is de data eenduidig en betrouwbaar, dan kan daarvoor een indicator worden opgenomen. Hij verwacht dat er wat dat betreft volgend jaar een stap kan worden gezet.

Gedeputeerde Schaddelee dankt de fracties voor de vragen die zijn gesteld.

Mevrouw Hoek miste de kunstwerken, zoals bruggen. Deze worden genoemd in programma 5.2. Daar staat een indicator over de onderhoudstoestand van bruggen en viaducten. Nieuwe kunstwerken worden aan die indicator toegevoegd.

Mevrouw Hoek doelde op nieuwe bouwwerken die een onderdeel zijn van infrastructuur, zoals bv. de brug bij Rhenen en andere bruggen die verbreed moeten worden. Dat zijn toekomstplannen maar deze moeten wel worden meegenomen in de begroting.

Gedeputeerde Schaddelee antwoordt dat het bouwen van nieuwe kunstwerken niet als indicator is opgenomen. Deze zijn wel terug te vinden in de MIP's en MOP's. Er zijn gelden gereserveerd voor het vervangen van de brug bij Rhenen en voor andere kunstwerken.

Wat betreft nummer 10, fietsafstanden, stelde de ChristenUnie een vraag. Bij deze indicator gaat het erom dat de situatie buiten voor de fietser centraal wordt gezet. De acties, die worden ondernomen om afstanden kleiner te maken, staan bv. in het programma Fiets en in programma's die samen met gemeenten worden uitgevoerd. Bij het realiseren van onderdelen uit dergelijke programma's zal de waarde van deze indicator gaan stijgen.

Indicator 13 gaat over de woon-werkverplaatsingen. Er zijn geen tussentijdse streefwaarden. Ieder jaar dat de provincie dichterbij de streefwaarden komt, wordt dat meegeteld. In 2017 was de streefwaarde 29% en hij hoopt deze de komende jaren te zien stijgen.

Indicator 22 in hoofdstuk 5 gaf de SGP aanleiding tot een vraag over het ontbreken van data en of dat betekent dat de provincie dat niet kan beïnvloeden. De provincie heeft wel data van 2015 tot 2017 maar de data in de jaren daarna moeten nog worden aangevuld, wanneer er over streefwaarden wordt gesproken. Dat is work in progress.

Programma 6 gaat over bereikbaarheid voor OV. De SP stelde vragen over de kracht van het netwerk en hoe de kwaliteit van lopende contracten en concessies kan worden gemeten. De indicator over de waardering van het OV zegt iets over de kwaliteit van het netwerk. Ook indicator 6 is een objectieve waarde om de kwaliteit van het OV te bepalen. Zo wordt de bereikbaarheid gemeten ten opzichte van de woonwerklocaties met andere modaliteiten en wordt het OV vergelijkbaar met andere modaliteiten. Ook de reizigerswaardering wordt gemeten.

De ChristenUnie stelde een vraag over het aantal klachten in het VTH domein. Wil de provincie het aantal ingediende klachten als indicator opnemen of wil de provincie het aantal tijdig afgewikkelde klachten als indicator meenemen? Spreker vindt dat een goede suggestie om mee te nemen bij een verdere ontwikkelingslag rond deze indicatoren.

De voorzitter geeft twee punten mee voor de tweede termijn:

- Hoeveel indicatoren zijn er hanteerbaar? De suggestie is gedaan om meer indicatoren toe te voegen maar ook waren er suggesties om indicatoren meer in te dikken.
- Is er een meerderheid om het onderwerp indicatoren begin volgend jaar verder op te pakken?

Mevrouw Groen memoreert dat gedeputeerde Strijk inging op de vier concern brede thema's en de brede welvaartsindicatoren. De fractie is zoekende hoe men deze kan terugzien in de doelen, in de rapportages en in de indicatoren. Moet er anders gerapporteerd worden over de concern brede thema's en over de brede welvaartsindicatoren? Voor GroenLinks begint het bij het inhoudelijke doel. Indicatoren geven een richting hoe de rapportage kan zijn op het behalen van het doel.

Zij gaat er van uit dat er achter de schermen bij de meerjarendoelen meer data en meer indicatoren worden meegenomen, dan alleen hetgeen in deze vergadering naar voren komt. De manier waarop de thema's in de programma's zijn ingebed, en er invulling wordt gegeven aan de brede welvaartsindicatoren in de programma's, is voor GroenLinks erg relevant. Dat moet terugkomen in dit lijstje indicatoren.

Zojuist stelde de voorzitter de vraag hoeveel indicatoren wenselijk zijn. GroenLinks vindt dat een gevolg vraag en geen begin vraag. Eén indicator per beleidsdoel is mooi, maar misschien is dat niet relevant. De vraag is immers wat PS willen weten van een bepaald beleidsdoel. Het aantal indicatoren moet niet leidend zijn in deze discussie. Zij vraagt GS na te denken hoe het beste kan worden gerapporteerd, nl. inhoud geven aan rapportages.

Heeft zij begrepen dat bij de statenvoorstellen ook zal worden aangegeven hoe aan de verschillende indicatoren wordt voldaan? GroenLinks stelt het liefst wel wat indicatoren vast bij de begroting en wil dat niet doorschuiven.

Mevrouw Lejeune laat weten dat ook de PvdA de indicatoren als een groeidocument beschouwt.

De voorzitter onderbreekt haar met de mededeling dat mevrouw Lejeune vrijwel niet verstaanbaar is. Is het mogelijk dat zij haar bijdrage via de chat aanlevert?

Mevrouw Keller constateert dat de gedeputeerde twee toezeggingen heeft gedaan. De PvdD kijkt uit naar versie 2.0. Haar fractie kan instemmen met het huidige aantal indicatoren.

De heer Ubaghs zegt 'neen' tegen het aantal indicatoren, wanneer daarin geen ontwikkeling of meer ambitie zichtbaar worden. De PVV zegt "ja", wanneer er in de indicatoren een verandering teweeg kan worden gebracht: dan mogen er meer indicatoren worden opgesteld.

Het antwoord op de vraag of er in het voorjaar moet worden doorgepraat over de indicatoren, is afhankelijk van de beantwoording van zijn eerste vraag.

De heer V.d. Dikkenberg komt terug op de vraag van gedeputeerde Strijk om wat meer inkleuring te geven aan het los functioneren van indicatoren aan de beleidsdoelen. Hij wijst op 200 bezoeken van landbouwcoaches die duurzame landbouw zouden moeten bewerkstelligen, zoals hij al eerder als voorbeeld aangaf. In het programma Economie staan doelen voor de circulaire economie die erg belangrijk zijn. Echter, er is geen indicator circulaire economie: de provincie legt zich geen verplichting op het aantal circulaire contracten dat wordt afgesloten, of het aandeel circulaire economie in de economie. Dat mist hij.

Er is dus wel een beleidsdoel circulaire economie, met een eigen uitvoeringsprogramma, maar dat thema wordt in het geheel niet in de indicatoren benoemd.

De SGP kijkt uit naar versie 2.0. Hij hoopt dat die versie veel ontwikkelingen zal doormaken, temeer daar gedeputeerde Van Essen dreigde dat hij zijn beleidsdoelen ook wel kan verantwoorden in tekst. De grote tekstdocumenten, zoals de begroting, kunnen dunner worden, wanneer er goede indicatoren zijn afgesproken.

Wat betreft het aantal indicatoren merkt hij op dat het er niet genoeg kunnen zijn, mits ze goed zijn. Zijn de indicatoren belabberd of alleen maar PM post, dan mogen het er wel minder zijn. Het is goed om wat dat betreft in januari verder te kijken.

De heer Eggermont laat weten dat ook de SP uitkijkt naar versie 2.0., met name de verdere ontwikkeling die GS ten aanzien van de woningbouw willen inzetten. Hij hoopt dat dat ergens toe gaat leiden.

De SP vindt vooral de kwaliteit van de indicatoren van belang. Gedeputeerde Schaddelee gaf duidelijk aan dat het daar nog aan ontbreekt. Een indicator over tevredenheid zegt bv. niets over afhakers. Een indicator over de snelheid van de bussen zegt niets over de uiteindelijke reistijd die passagiers hebben omdat dat vooral afhankelijk is van keuzes in het netwerk.

Mevrouw Hoek heeft eerder al gesteld voorstander te zijn van het indikken van indicatoren en het combineren van bepaalde thema's. Zojuist noemde zij de scheepvaart op de grote rivieren en het Amsterdam Rijn kanaal en daar wil zij "veiligheid" aan toevoegen. Luchtvervuiling wordt wel genoemd maar niet waar de luchtvervuiling door wordt veroorzaakt, bv. vliegverkeer, ontgassen, landbouw e.d. Hoe wordt dat meegenomen?

Op het water wordt het steeds gevaarlijker. Zij is blij dat er geen grotere ongelukken zijn gebeurd. Gaat het een keer goed mis, dan kan dat zelfs het effect van een bom hebben.

De heer Janssen constateert dat gedeputeerde Strijk een sympathieke handreiking deed, naar aanleiding van het voorstel van de VVD om in het voorjaar verder over de indicatoren door te praten. De heer Wijntjes schetste zojuist een ontwikkelgerichte benadering. Dat kan goed werken wanneer PS het eens zijn over de basale uitgangspunten. Hij heeft de indruk dat de VVD, en enkele andere fracties, meer aan de effectkant zitten. Het gaat uiteindelijk over de politieke doelstellingen die bereikt moeten worden. GS houden toch wel erg vast aan hetgeen de provincie zelf direct kan beïnvloeden en direct kan verantwoorden. Die twee

verschillende benaderingswijzen moeten bij elkaar komen, wil een ontwikkelgerichte benadering tot een tevredenstellend resultaat leiden.

De VVD heeft ten aanzien van een aantal indicatoren verbeter suggesties gedaan. Dat waren constructief bedoelde vragen en suggesties maar in de beantwoording worden deze nogal kort door de bocht van tafel geveegd. Hij wijst bv. op de indicatoren voor de bereikbaarheid van bedrijfslocaties. Kan het college daar een overzicht van leveren? Bij indicator 63 geeft GS een antwoord, maar zijn vraag is of die omschrijving dan ook opgenomen wordt in de indicator. Zo zijn er nog meer voorbeelden te noemen.

Eigenlijk zou zijn fractie de vragen nog een keer willen indienen met het verzoek aan GS deze nog een keer te beantwoorden, maar dan zo dat er meer opening wordt geboden.

Gedeputeerde Van Essen ging zojuist in op de betaalbaarheid van energietransitie. Dit punt komt terug in de commissie M&M. Is daar gelegenheid uitgebreid te reageren en daarover in gesprek te gaan? De VVD, maar ook andere fracties, vinden dit een erg belangrijke indicator.

Wat betreft het aantal indicatoren, sluit hij aan bij mevrouw Groen. Eerst moet duidelijk zijn wat PS willen en hoe die indicatoren worden ingezet. Wordt dat op de politieke hoofdlijnen gedaan of wordt er gemicro-managed op de activiteiten van de individuele programma's? De VVD kiest voor de politieke hoofdlijn die tot een aantal indicatoren zal leiden.

De heer Wijntjes vindt het heel goed om in het voorjaar na te denken over de indicatoren en de fundamenteen daarachter. Z.i. zijn er twee soorten indicatoren. Ze zijn nodig voor "brood en boter", dus voor de reguliere begroting met activiteiten die geregeld moeten worden. Echter, op een hoger niveau kan de discussie worden aangegaan hoe de verbinding wordt gelegd tussen het hogere niveau en het lagere niveau. Hij wil het voorjaar voor die discussie benutten. Benieuwd is ook hij naar de versie 2.0. Het begrotingsproces inclusief de opname van indicatoren 2.0 moet gewoon doorgaan.

Zijn memo met opmerkingen zal hij doorgeven aan gedeputeerde Strijk.

Bij programma 2 staat nieuwe natuur. Vragen stelde hij over de getallen in de tabel die bij de hectares worden genoemd. In 2021 wordt er 300 ha gekocht en in 2022 nog eens 300 ha. Cumulatief komt dat uiteindelijk over de jaren heen uit op 4200 ha. De getallen matchen niet met de begroting zelf. Daar vraagt hij aandacht voor.

De voorzitter heeft schriftelijk bericht gekregen van mevrouw Lejeune en leest dat voor.

Mevrouw Lejeune vindt dit, net als de doelenboom, een document in ontwikkeling. De PvdA wil daarover graag volgend jaar verder praten.

De heer Van Oort dankt voor de uitgebreide beantwoording van GS. Zelf wilde hij eigenlijk meer schetsen wat een aantal grotere bewegingen is, over alle indicatoren heen.

Nader wil hij ingaan op de effecten en de activiteiten van de provincie. Beiden horen bij elkaar. De VVD en D66 concentreren zich vooral op de effecten. Het is heel goed dat dat gemeten wordt maar tegelijkertijd is het net zo nodig dat gemeten wordt wat de provincie aan het doen is en of dat het beoogde effect bereikt. Wordt niet het beoogde effect bereikt, dan moeten de activiteiten van de provincie worden bijgesteld of beter worden gedaan. Ook hij kan zich bij mevrouw Groen aansluiten. Vooral de kwaliteit van de indicatoren is van belang en niet zozeer de kwantiteit. Hij denkt daarbij ook aan een boekje uit 2018 van Eloi Laurent over "Measuring Tomorrow". Voor een indicator maakt het veel uit wat er morgen gaat gebeuren. De dingen die worden gemeten, zetten de provinciale organisatie in beweging, en daar voelen mensen meer verantwoordelijkheid voor. Het is belangrijk dat dit op een goede manier gebeurt.

Hij sluit ook aan bij de bijdrage van de SGP over goede indicatoren. Men moet kunnen zien wat er gebeurt en dan kan een grote set van indicatoren een mooie opmaat zijn naar een veel dunner jaarverslag of begroting, dit indachtig wat er een aantal colleges terug in Rotterdam is gebeurd. Daar werd het stoplichtenmodel ingevoerd, waardoor ook voor de rekenkamer zeer duidelijk werd wat effectief en efficiënt beleid was. Dat had ook te maken met het vinden van indicatoren voor beleid en de uitvoering daarvan.

De ChristenUnie vindt dat het aantal indicatoren moet aansluiten bij de meerjarendoelen, minimaal één. Graag spreekt zijn fractie daarover verder, ook later in dit jaar en in het voorjaar van 2021.

Mevrouw Bittich vindt het belangrijk goed na te gaan wat er met de indicatoren moet worden gemeten. Daarover moeten PS het eerst eens worden. De inbreng van GroenLinks, de VVD en de SGP zal zij niet herhalen maar ook voor Denk is de kwaliteit van de indicatoren leidend, zoveel als er nodig zijn. Haar fractie wil daar later in het jaar graag over verder spreken.

De heer De Droog steunt GroenLinks als het gaat om de oproep voor de brede welvaart indicatoren. Dat sluit ook aan bij het idee dat er intern veel meer indicatoren beschikbaar moeten zijn waarop gestuurd moet worden. Hij steunt de VVD wat betreft de opmerking over de effect indicatoren. Het is belangrijk om het verband tussen de effect indicatoren en de direct beïnvloedbare indicatoren scherp te houden.

Hij begrijpt dat doelen, die intern worden gesteld, niet onmiddellijk de gewenste effecten zullen bereiken. Wel moet duidelijk zijn waar GS op gaan sturen en welk beoogd effect daarmee moet worden bereikt. D66 wil graag op de effecten sturen. Wat betreft het niveau van de indicatoren, pleit D66 voor hoofdzaken en het aanbrengen van focus. Indien PS niet weten wat ze willen, bestaat het risico dat PS alles willen weten. Wanneer PS weten wat zij willen, dan kan daar focus in worden aangebracht.

Hij stelt voor de discussie om te draaien en nu aan te geven waar PS naar toe willen. Er zijn 13 fracties die allemaal 10 indicatoren kunnen noemen zodat er 130 indicatoren ontstaan. Er zullen vele dubbelingen zijn, zodat er 40 of 50 indicatoren overblijven. Zo ontstaan er indicatoren waarop PS willen gaan sturen, nl. de speerpunten voor het komende jaar. Daar wil hij het volgend jaar over hebben. Anders is het een schot hagel en moet men maar afwachten wat er volgend jaar uitkomt. Voor de scherpste van het debat is het goed focus aan te brengen.

Bij het doel Fiets, heeft D66 een speerpunt, als het gaat om de fietsinnovatie. Een indicator voor fietsinnovatie wordt gemist, bv. het stimuleren van het fietspad van de toekomst.

Gedeputeerde Van Muilekom ging in op de data met betrekking tot de woningbouw. Hij noemde dat een thema voor volgend jaar. D66 vindt dat niet: zijn fractie vindt dat die data samen met gemeenten zo snel mogelijk boven tafel moeten komen. Wat is daarvoor nodig? Zijn de andere partijen ook van mening dat dit punt versnelling behoeft?

D66 is voorstander van verdieping, omdat dit bijdraagt aan een beter begrip van het verband tussen beleidsdoelen, effecten, meerjarendoelen en indicatoren. Dat is erg zinvol voor de kwaliteit van het debat.

De voorzitter constateert dat de fracties de versie 2.0 met belangstelling tegemoet zien. Het is de wens om vooral op de kwaliteit en niet op het aantal indicatoren te sturen.

Zij stelt voor om, na ontvangst van de versie 2.0, te bespreken hoe de fracties daar tegen aan kijken. Ook dan kan aan de orde komen, of het nodig is de discussie over de indicatoren in het voorjaar 2021 te hervatten. Zij voelt brede steun om voorliggend statenvoorstel wel van een 2^e versie te voorzien en daarover verder te praten.

Gedeputeerde Strijk constateert dat er vragen zijn gesteld over de effectindicatoren. Deze zijn belangrijk omdat deze iets zeggen over de richting waar de provincie naar toe wil, terwijl de prestatie indicatoren meer meetbaar maken wat GS van jaar tot jaar doen. De brede welvaarindicatoren, de effect indicatoren, zijn cruciaal omdat ze meten hoe mensen het ervaren om in de provincie Utrecht te wonen, hoe bedrijven het ervaren hier gevestigd te zijn. De brede welvaartindicatoren zijn in een apart hoofdstuk gezet en deze krijgen in de begroting een prominente plek. Het gaat nu om 16 van dergelijke effect indicatoren maar van hem mogen het er ook 40 zijn of meer. Deze zeggen iets over de staat van Utrecht.

De brede welvaart indicatoren zijn niet gerubriceerd per programma. Per programma worden vooral de prestatie indicatoren weergegeven: wat heeft het college gedaan en kunnen PS dat meten en volgen.

Enerzijds proeft hij bij de commissie de wens om meer scherpste te maken in de prestatie indicatoren maar vooral proeft hij vandaag de uitdaging verder te kijken naar de brede welvaart indicatoren in paragraaf 9 van hoofdstuk 3. Ook GS willen dat heel graag met daarbij de aantekening dat het goed is aan te haken bij landelijke ontwikkelingen, bv. bij het CBS denken over regionale brede welvaart indicatoren. Zo wordt vergelijking met andere regio's mogelijk. Dat is zijn antwoord op eerdere vragen van GroenLinks, de VVD en D66 en de SGP. Hij is zeer bereid om in het voorjaar te kijken hoe er een verdere verdieping kan worden gegeven aan de effect indicatoren in dat aparte hoofdstuk. Dan kan ook worden bekeken of ze moeten

worden opgeknipt en aan alle programma's moeten worden verbonden. Dat gaat overigens niet meer in deze begroting lukken. Tegelijkertijd is er ook wat voor te zeggen om de brede welvaart indicatoren bij elkaar te houden.

Mevrouw Groen ging zojuist in op de concern brede aansturing. Hij zou die thema's veel meer willen terugzien in de verschillende programma's. Worden die heel specifiek gemaakt, dan moet er naar veel indicatoren worden gekeken. Hij past dat als voorbeeld nu toe op de circulaire samenleving. Dat komt alleen al in het programma Economie al op vier plekken binnen, nl. de arbeidsmarkt (het stimuleren van mensen in de techniek die nodig zijn voor de energietransitie), ondernemerschap (het meerjarendoel om ondernemers te inspireren en informeren over de kansen die er zijn), het stimuleren van innovatie rondom circulaire economie alsmede het circulair inrichten van werklocaties (hoe de provincie met bedrijventerreinen en afvalstoffen wil omgaan).

Wat betreft ondernemerschap, wil de provincie ook kennis delen over opvolging van familiebedrijven en over internationale handel. Dat is gevat in een meerjarendoel. De provincie ondersteunt het bedrijfsleven op de internationale handel, op hun familieopvolging en op circulaire economie.

Willen PS dat scherp maken met één indicator, dan zijn er tientallen indicatoren nodig.

Wanneer het alleen op circulair wordt toegemeten, dan wordt de familieopvolging en de internationale handel vergeten.

Mevrouw Groen heeft niet bedoeld een pleidooi te houden om circulair voor elk doel te benoemen. Haar vraag is hoe PS in de beleidsdoelen systematisch kunnen terugzien dat er aan circulair is gedacht, zoals door de gedeputeerde is geschetst. Kan dat nu gezamenlijk worden vastgesteld? Op die manier wil GroenLinks de concern brede thema's terugzien in de indicatoren route. Het gaat er om dat kan worden vastgesteld wat de betekenis is van circulaire economie of van circulaire GWW en dat dat door de provincie wordt ingevuld. Zo kan worden gemeten of er al dan niet meer asfalt of meer economische groei is gerealiseerd. Haar vraag is nog steeds hoe dat inzichtelijk kan worden gemaakt.

Gedeputeerde Strijk heeft reeds toegezegd te zullen nagaan welke indicatoren kunnen worden gekoppeld aan de beleidsdoelen onder 9.7, waar nu geen enkele indicator aan hangt. Dat heeft betrekking op de concern brede aansturing.

Eerder heeft hij aangegeven dat PS geen begroting of jaarstukken zullen ontvangen met alleen maar een tabel met indicatoren. Er wordt ook een tekstverantwoording geleverd, waar wordt ingegaan op wat GS doen binnen een bepaald beleidsdoel. Daarover wordt verantwoording afgelegd. Het gaat altijd om de complete set van tekst, met indicatoren.

Het college van GS wil werken aan de brede welvaart. Daarvoor zijn er 16 opgenomen. Deze kunnen over de programma's worden opgeknipt, wanneer PS dat wensen.

Voorts zal hij nagaan wat er bij 9.7 kan worden toegevoegd, wat betreft de concern brede aansturing.

De heer De Droog komt terug op de reflectie van de gedeputeerde met betrekking tot de effect indicatoren. Hij begrijpt dat deze verder kunnen worden ontwikkeld. Hij vraagt de andere gedeputeerden in welke mate het mogelijk is de effect indicatoren in de programma's mee te nemen en te werken in de richting van een groeimodel. Onduidelijk is hoe de indicatoren zich volgend jaar landelijk en vanuit het CBS gaan ontwikkelen, maar daar moet wel op worden gestuurd. Belangrijk is het om daar in ieder geval het gesprek over aan te gaan. Het is goed nu te kijken wat er moet worden gedaan, zoveel mogelijk rekening houdend met ontwikkelingen die al gaande zijnde. Waarschijnlijk kan dat volgend jaar verder geïntegreerd worden in wat er landelijk bekend is. Het is goed om reeds onderweg te zijn.

De heer Janssen komt terug op de eerdere vragen van de VVD die bedoeld waren als constructieve suggestie. Hij vroeg de gedeputeerde of deze uitgebreider kunnen worden beantwoord. Hij heeft nog geen reactie van gedeputeerde Strijk gehad.

Gedeputeerde Strijk vervolgt zijn reactie. De heer V.d. Dikkenberg gaf aan dat hij niet in staat was vooraf schriftelijk te reageren op het voorstel. Mist hij nog iets bij de indicatoren in relatie tot het onderliggende

beleidsdoel, dan kan hij dat nog mailen naar de gedeputeerde. Dan zal de gedeputeerde ernaar kijken, alvorens versie 2.0 definitief wordt afgerond.

Van de VVD begrijpt hij dat de wens leeft een serieus gesprek over de indicatoren in het voorjaar te voeren. Dan wordt de huidige tussenstap geaccepteerd. Voordat versie 2.0 uitkomt, zegt hij toe dat hij goed zal kijken naar de gestelde technische vragen en in welke mate GS iets wel of beargumenteerd niet kunnen meenemen in versie 2.0. Daar kan dan in het volgende debat op worden teruggekomen.

De heer Van Oort gaf aan dat een indicator helpt om het beleid in de toekomst neer te zetten. Het helpt als PS hem een indicatie van het aantal indicatoren meegeven. Hij begrijpt dat daar niet star mee moet worden omgegaan en dat kwaliteit prevaleert. Daar is hij het mee eens. Wel helpt het om aan te geven of PS gemiddeld op 1 of 2 indicatoren willen uitkomen.

Gedeputeerde Van Essen begrijpt dat de SGP het als een soort dreigement opvat dat er naast indicatoren ook tekst wordt opgeleverd. Zo was het niet bedoeld. De discussie over indicatoren gaat over aantallen en kwaliteit. Het is goed om naast de getallen, die indicatoren veelal zijn, ook kleuring van kwaliteit neer te leggen. Soms is daar ook tekst voor nodig. GS hebben zeker de ambitie om de begroting en de P&C stukken compact te houden. Hij hoopt dat hij de zorg van de SGP op dat punt heeft weggenomen.

De VVD stelde een vraag over de betaalbaarheid van de energietransitie. GS vinden dat een belangrijk thema en zijn daarmee voortvarend aan de slag gegaan. Vanmiddag heeft over dat thema een informatiesessie plaatsgevonden waarin de resultaten van het onderzoek aan de orde kwamen. Over het onderzoek naar de doelen en de indicatoren zal binnenkort een statenbrief uitgaan.

De betaalbaarheid van de energietransitie staat in de indicatorenlijst, onder 4.7. De effecten werden tijdens de informatiesessie gepresenteerd. Dat alles wordt nader uitgewerkt in een statenbrief die PS zullen ontvangen, ook wat betreft de aanpak van GS ten aanzien van het thema betaalbaarheid.

De heer Janssen vraagt of het gaat om een statenvoorstel. Kan dat op de termijnagenda worden toegevoegd?

Gedeputeerde Van Essen verduidelijkt dat er over de aanpak van inclusieve energietransitie een statenbrief zal uitgaan. Over de resultaten van het onderzoek van Ecorys/TNO naar de doelen en de indicatoren, zullen PS middels een statenbrief worden geïnformeerd.

Discussie was er over de vraag waar de effect indicatoren moeten worden gepresenteerd. Dat kan online gebeuren. Moet er meer over worden opgenomen in de verantwoordingsdocumenten? Collega Strijk heeft daarover al het nodige gezegd. Hij zal nagaan of dat kan worden verbreed. Hij vraagt zich wel af of alle effect indicatoren op het gebied van energie moeten worden toegevoegd. Dat wordt een hele lijst.

Gedeputeerde Strijk komt terug op een vraag van mevrouw Groen hoe er wordt omgegaan met indicatoren bij statenvoorstellen.

In feite gaat het nu om een inhaalslag om met min of meer terugwerkende kracht de indicatoren goed in beeld te brengen. In het voorjaar kan daar nog een verbeteringslag overheen gaan. Daarna zal het een continu proces zijn. Elke keer als er een nieuw beleidsvoorstel, op welk domein dan ook, aan PS wordt voorgelegd, is het goed na te gaan of dat nieuwe beleidsvoorstel effecten heeft op de doelenboom en welke indicator daaraan moet worden gekoppeld. Wordt dat steeds bij nieuw beleid vastgesteld, en leidt dat tot een wijziging van de begroting, dan moet dat wel worden onderhouden. Los van de inzet om met elkaar in het voorjaar na te gaan wat er wellicht kan worden verbeterd aan dit product, moet het ook steeds worden onderhouden.

Gedeputeerde Van Muilekom komt terug op de vraag van 50PLUS over luchtkwaliteit en scheepvaart. In het algemeen stelt hij dat de WHO normen voor de luchtkwaliteit als kader worden gehanteerd. De provincie heeft geen specifieke informatie over de bronnen die de luchtkwaliteit verslechteren.

De heer De Droog liet weten dat D66 het liefst zo snel mogelijk informatie wil hebben over indicatoren op het gebied van de woningbouw. De gedeputeerde onderschrijft dat volledig. Hij zal daarover in het 1^e kwartaal 2021 met een voorstel komen.

De plancapaciteit bevat nogal wat gevoelige informatie. De provincie wil de harde en de zachte plancapaciteit zo goed mogelijk in beeld krijgen. Voor een deel kan het om zeer vertrouwelijke informatie gaan. Soms mag niet bekend raken dat er voor een gebied woningbouwplannen zijn opgesteld. Hij zegt toe op zo kort mogelijke termijn te zullen nagaan welke betrouwbare informatie nu reeds beschikbaar is en of men daarmee uit de voeten kan. Ook zal hij bezien of dat al in de 2.0 versie kan worden meegenomen.

Gedeputeerde Schaddelee komt terug op een vraag van D66 over fietsinnovatie. Dat is een aardig onderwerp, echter, fietsinnovatie is geen doel op zich maar een belangrijke bouwsteen om een onderdoel te bereiken. Er is bv. een snuffelfiets en dat betitelt hij als een echte fiets innovatie. Die fiets wordt ingezet voor verbetering van de luchtkwaliteit. In programma 5, bereikbaarheid, staat iets over de kwaliteit van fietspaden en wachttijden bij verkeerslichten. Bij kwaliteit van fietspaden denkt hij aan het fietspad van de toekomst, waarin vele innovaties zijn gestopt. Ook hangen er onder de wachttijden van verkeerslichten vele innovaties op fietsgebied. Die innovaties zijn vaak een bouwsteen om een bepaald doel te bereiken.

De heer De Droog doet de suggestie het aantal lopende fiets innovatietrajecten in beeld te brengen. Gedeputeerde Schaddelee neemt deze suggestie mee.

De voorzitter laat weten dat meer suggesties altijd nog schriftelijk kunnen worden aangeleverd.

Mevrouw Hoek wijst op de verlichting bij de fietspaden. Valt dat ook onder innovatie?

Gedeputeerde Schaddelee antwoordt dat dit soms wel het geval is.

De SP vond dat de indicatoren bij het OV niet zoveel betekenis hebben. Indicator 1 zegt niets over de afhakers, aldus de SP. Bij iedere indicator kan worden gesteld waar het niets over zegt. Z.i. moet er bij indicatoren worden bekeken waar het wél wat over zegt. Als de SP een suggestie heeft om mee te denken over hoe een indicator over afhaken kan worden toegevoegd, dan staat hij daarvoor open.

Volgens de SP zegt snelheid bij nummer 6, programma 6 niets. Het gaat daar over de bereikbaarheid van bedrijventerreinen en andere werklocaties. Snelheid zegt dan wel iets en dat hangt samen met subsidies van de provincie om de doorstroming van het OV te bevorderen. Vorig jaar is de HOV baan Transwijk geopend, die zorgt voor een snellere bereikbaarheid van Papendorp.

De heer Eggermont hoopt dat de gedeputeerde het met hem eens is dat een verminderd netwerk geen doel treft als het laatste stuk naar het bedrijventerrein een snelheid heeft van 30 km/u. Het gaat de SP vooral om het ontwikkelen van een indicator die iets zegt over het gehele OV netwerk.

Gedeputeerde Schaddelee is dat misschien wel eens met de heer Eggermont, echter, dat staat los van indicator 6. Beter is het een nieuwe indicator op te stellen die iets zegt over de ontwikkeling van het OV netwerk. Dat is een goede suggestie en die neemt hij mee.

De voorzitter constateert dat de statenbrede commissie BEM nog lang niet uitgepraat is over indicatoren. Tot vrijdag kunnen er suggesties bij de griffier worden ingeleverd. Met belangstelling wordt versie 2.0 afgewacht.

Over komende debatten over dit onderwerp kan nog geen conclusie worden getrokken, omdat er nog een paar slagen tussen zitten.

3. SLUITING

De voorzitter dankt een ieder voor zijn/haar inbreng en sluit vervolgens de vergadering.

